

Slutrapport
Samhällsekonomisk utvärdering
Projekt Ayande

Samordningsförbundet Göteborg Väster

2009-06-21

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Sammanfattning	2
Samhällsekonomisk utvärdering av projektet Ayande	3
Inledning	3
Deltagarnas aktivitetsläge	3
Ekonomisk analys	4
Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad	4
Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning	6
Intäkter	7
Samhället som helhet	7
Staden	7
Regionen	8
Arbetsförmedlingen	8
Försäkringskassan	8
Övrig stat	8
Staten totalt	8
Individerna/hushållen	8
Försäkringsgivarna	8
Kostnader	8
Lönsamhet	8
Samhället som helhet	9
Staden	9
Regionen	9
Staten	9
Diskussion	9
Representativitet	9
Jämförelser	10
Känslighetsanalys	10
Slutsats	10
Bilagor	12
Projekt Ayande	12
Projektnamn	12
Projektägare	12
Mål & Syfte	12
Målgrupp	12
Projektid	12
Arbetsmodell/metodik – och samverkan	12
Tabellbilaga	14
Vad är NyttoSAM?	16
Avgränsningar och antaganden	16

Sammanfattning

Samordningsförbundet Göteborg Väster har gett payoff.nu i uppdrag att utvärdera de samhälls-ekonomiska effekterna för 25 individer som deltagit i projekt Ayande. För att genomföra utvärderingen har payoff.nu´s modell NyttoSam använts.

De viktigaste resultaten av utvärderingen är följande:

1. Samhället som helhet

- a. Payoff-tiden är 22 månader. Görs en uppdelning på kön, ålder och utbildning varierar payoff-tiden mellan elva månader och obefintlig.
- b. Lönsamheten på kort sikt är negativ, - 1 056 000 kr, medan den på fem års sikt är prognostiserad till ett överskott på drygt fyra milj. kr
- c. Lönsamheten/deltagare är - 42 000 kr på kort sikt och 162 000 kr på fem års sikt
- d. Verkningsgraden, uttryckt som utnyttjad potential i relation till tillgänglig potential är elva procent. Görs en uppdelning på kön, ålder och utbildning varierar verkningsgraden mellan 23 procent och – sex procent.

2. Aktörerna

- a. Payoff-tiden för staden är åtta månader. Görs en uppdelning på kön, ålder och utbildning varierar payoff-tiden mellan fem månader och 150 månader.
- b. Lönsamheten/deltagare för staden är 11 000 kr på kort sikt och 131 000 kr på fem års sikt
- c. Payoff-tiden för regionen är negativ medan payoff-tiden för staten är 84 månader
- d. Arbetsförmedlingen har minskade kostnader men negativ lönsamhet på kort sikt. På lång sikt är lönsamheten positiv och motsvarar cirka 6 000 kr per deltagare
- e. Försäkringskassan har ökade kostnader samt negativ lönsamhet på såväl kort som lång sikt
- f. Deltagarna har i genomsnitt förbättrat sin disponibla inkomst på kort sikt med cirka 22 000 kr.

Utvärderingen visar att det finns stora samhällsekonomiska vinster av att personer kan bryta sitt utanförskap och övergå till en aktiv situation som innebär en högre grad av självtillit och självförsörjning, men även ökat attraktionsvärde på arbetsmarknaden. Konkret innebär det att personer går till någon form av anställning från att ha varit bidragsberoende i före-läget. På detta sätt bidrar individerna till samhällets produktion samtidigt som många minskar sin konsumtion av tjänster från samhällets olika aktörer. Analysen utgår från deltagarnas status 12 månader före respektive 12 månader efter att de har lämnat verksamheten. Det vore naturligtvis mycket intressant att följa deltagarna över en längre tidsperiod och studera varaktigheten av de effekter som verksamheten gett upphov till. En fortsatt uppföljning och samhällsekonomisk utvärdering av individernas status vore därför intressant att genomföra sedan minst ytterligare ett år förflutit. Denna ytterligare utvärdering kan då påvisa hur stor del av den kvarstående samhällsekonomiska potentialen som påverkats. Till sist vill vi betona att denna slutrapport är en delstudie. En strävan är att urvalet skall vara representativt och så omfattande som möjligt. Denna utvärdering omfattar ett urval, som har gjorts slumpmässigt. Varje projekt/verksamhet är också unikt avseende målgruppens sammansättning, metodik, resurser, tid i åtgärd, syfte och mål. I slutet av rapporten har vi från payoff.nu redovisat en del synpunkter på resultatet, som vi bygger på våra erfarenheter av tidigare genomförda utvärderingar. Vid redovisningen av slutrapporten är vi beredda att diskutera utfallet ytterligare.

Samhällsekonomisk utvärdering av projektet Ayande

payoff.nu har fått i uppdrag av Samordningsförbundet Göteborg Väster att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna för 25 individer, som deltagit i projektet Ayande. För att genomföra utvärderingen har payoff.nu's modell NyttoSam använts .

Uppdraget har bestått i att samla in information angående deltagarnas försörjningssituation och dess nyttjande av samhällets resurser. Utvärderingen syftar till att studera hur personernas situation efter att ha lämnat verksamheten förändrats relativt situationen före dess medverkan i verksamheten. Det insamlade underlaget kring varje deltagare har bearbetats med stöd av NyttoSam. Utfallet har sedan analyserats och sammanställts i denna rapport. Återföringen till uppdragsgivaren sker slutligen i form av ett överlämnande av rapporten i kombination med en muntlig presentation.

Inledning

Ayande är ett projekt inom Samordningsförbundet Göteborg Väster och är organisatoriskt placerad inom IFO Göteborgs Stad Högsbo. Projektägare är SDF Högsbo. Samverkande myndigheter är: Försäkringskassan, Göteborgs Stad, Västra Götalandsregionen, och Arbetsförmedlingen. Chefer från de olika myndigheterna utgör tillsammans med aktivitetsansvarig och ansvarig tjänsteman styrgrupp.

För ytterligare information om projekt Ayande, se bilaga.

Rapporten är upplagd så att den inledningsvis redovisar deltagarnas aktivitetsläge efter medverkan i projektet. Därefter kommer ett avsnitt som redovisar resultatet av den ekonomiska analysen. I detta beskrivs inledningsvis projektets samhällsekonomiska potential. Sedan redovisas de intäkter som skapats utifrån deltagarnas medverkan i verksamheten. I nästa steg redovisas de samhällsekonomiska kostnader projektet haft för deltagarnas medverkan. Slutligen redovisas lönsamheten i form av såväl payoff-tid, som en kort- medel- och långsiktig kostnads-/intäktskalkyl.

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet men även för övriga aktörer/sektorer som ingår i samhället; dvs. staden, regionen, staten samt individerna/hushållen och försäkringsgivarna. För staten sker en särredovisning för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrigt inom den statliga sektorn, ”övrig stat”.

För staden och regionen redovisas även intäkterna på kort och lång sikt uppdelat i finansiella (bistånd och skatter) och reala (handläggning, utredning m.m.) effekter.

Lönsamheten för samhället redovisas även uppdelat på kön, ålder och utbildningsnivå.

Deltagarnas aktivitetsläge

De 25 deltagarnas situation avseende arbetsmarknad, utbildning mm i efterläget beskrivs i kvantitativa termer i tabell 1 nedan. Som jämförelse beskrivs även situationen dels för alla de 60 deltagare som utgjorde den målgrupp utifrån vilken de 25 deltagarna som ingick i utvärderingsgruppen valdes ut, dels för alla de 122 deltagare som lämnat projektet före 17 mars, 2009.

I föreläget befann sig mindre än tre procent i den stora gruppen i arbete eller utbildning. I utvärderingsgruppen var alla deltagare utan arbete i föreläget.

Tabell 1. *Aktivitetssläge för deltagarna i efterläget, dvs. efter genomgången projekt. "122" avser alla de som lämnat projektet per 17 mars, 2009, "60" avser de som utgjorde målgrupp för de 25 som ingått i utvärderingen. Siffror är angivna i procent.*

	De 122	De 60	De 25
Antal deltagare i arbete utan lönesubvention	30	27	28
Antal deltagare i arbete med lönesubvention	3	2	0
Antal deltagare i utbildning	17	13	8
Antal deltagare, jobbreedy	17	23	36
Antal deltagare till annan verksamhet med inriktning på arbetslivsinsatser	3	0	0
Antal deltagare som gått vidare till annan insats med inriktning på vård	11	15	12
Annat	17	20	16

Som framgår av sammanställningen är skillnaden mellan grupperna inte stora. Största skillnaderna gäller andelen jobbreedy och de som befinner sig i utbildning. Avseende jobbreedy är andelen dubbelt så stor i utvärderingsgruppen i jämförelse med den grupp som innehåller alla deltagare, medan motsatsen gäller andelen som är i utbildning. I övrigt är skillnaderna marginella.

Ekonomisk analys

Den ekonomiska analysen är uppdelad i fyra delar;

1. Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad,
2. Intäkter på kort och lång sikt,
3. Kostnader för vidtagna åtgärder
4. Lönsamhet på kort, medellång och lång sikt inklusive payoff – tid, samt
5. Lönsamheten uppdelad med avseende på kön, ålder och utbildning

Detaljerade tabeller kring intäkter, kostnader och lönsamhet finns i slutet på rapporten.

Samhällsekonomisk potential och verkningsgrad

I tabell 2 nedan framgår verksamhetens samhällsekonomiska potential. Med det avses vilket samhällsekonomiskt värde som maximalt kan uppnås när projektet startade, kopplat till de 25 individer som ingår i utvärderingen. Ett fullständigt lyckat resultat innebär en "verkningsgrad" på 100 procent, dvs. att hela potentialen kunnat utnyttjas genom projektets drivande.

Med tillgänglig potential på kort sikt avses den potential som finns att tillgå första året efter att deltagarna lämnat projektet. Potentialen är fastställd till det samhällsekonomiska värde som motsvaras av ett heltidsarbete med genomsnittslön (20 500 kr) plus den (eventuella) reala resursförbrukning i form av vård och omsorg som är kopplad till den enskilda individen vid ingång i projektet. För en individ som står utanför arbetsmarknaden och inte överkonsumerar¹ vård eller omsorg utgör potentialen cirka 430 000 kr.

¹ Med överkonsumtion avses vi den konsumtion som ligger utöver den normala konsumtion som är kopplad till "livets vardag"

Tabell 2. Sammanställningen visar projektets samhällsekonomiska potential på kort och lång sikt samt dess verkningsgrad.

	Kort sikt	max	min	Lång sikt, sannolikt	Lång sikt, teoretiskt
Tillgänglig potential i föreläge, <u>varav</u>	11 485 679 kr	1 094 383 kr	184 294 kr	220 milj.kr	498 milj.kr
produktion	10 011 251 kr				
vård, omsorg och handläggning	1 474 428 kr				
Nyttjad produktion i föreläge	7 %				
Nyttjad produktion i efterläge	20 %				
Utnyttjad potential, <u>varav</u>	1 279 139 kr				
produktion	1 139 586 kr				
vård, omsorg och handläggning	139 553 kr				
Verkningsgrad, <u>varav</u>	11 %				
produktion	11 %				
vård, omsorg och handläggning	9 %				
Kostnad per verkningsgrad	8 386 kr				
Kvarvarande potential i efterläge	10 206 558 kr				

Högsta potential på individnivå i projekt Ayande var ca 1,1 milj. kr vilket är kopplat till en individ som i föreläget inte arbetade och som var i behov av omfattande offentliga stödinsatser. Den totala potentialen utgjorde cirka 11,5 milj. kr vid projektets start, motsvarande 460 000 kr per deltagare.

Den utnyttjade potentialen visar hur mycket av det tillgängliga utrymmet som kunnat återskapas under det första året efter att deltagarna lämnat projektet. I detta fall har 1,3 milj. kr kunnat återskapas, vilket motsvarar en verkningsgrad på 11 procent².

Ett alternativt sätt att beskriva projektets effektivitet är att beräkna ”kostnad per verkningsgrad”. Detta mått fås genom att dividera projektets genomsnittliga åtgärds kostnad per deltagare med verkningsgraden. Måttet beskriver hur mycket varje procent av verkningsgraden ”kostat” att uppnå i genomsnitt. I detta projekt blir kostnaden per verkningsgrad 8 386 kr³.

Beräknar man den långsiktiga potentialen kan det ske på två olika sätt; ett ”sannolikt” och ett ”teoretiskt”. Det sannolika perspektivet, som bygger på en försiktighetsprincip, baseras på antagandet att deltagande individer behåller den status avseende arbete och vårdkonsumtion de har när de lämnar projektet under halva tiden fram till förväntad pensionsålder (vilket i nuläget är 62 år). Det teoretiska perspektivet bygger i sin tur på antagandet att individerna behåller sin status hela tiden fram till maximal pensionsålder, dvs. 67 år.

Även om dessa långsiktiga beräkningar bygger på olika antaganden om framtiden visar beräkningarna vilka enormt stora potentialer det finns i att bryta utanförskapet hos människor, särskilt när de är unga och har många ”avbetalningsår” fram till sin pension. Sålunda har en av de delta-

² $1,3/11,5 = 11 \%$

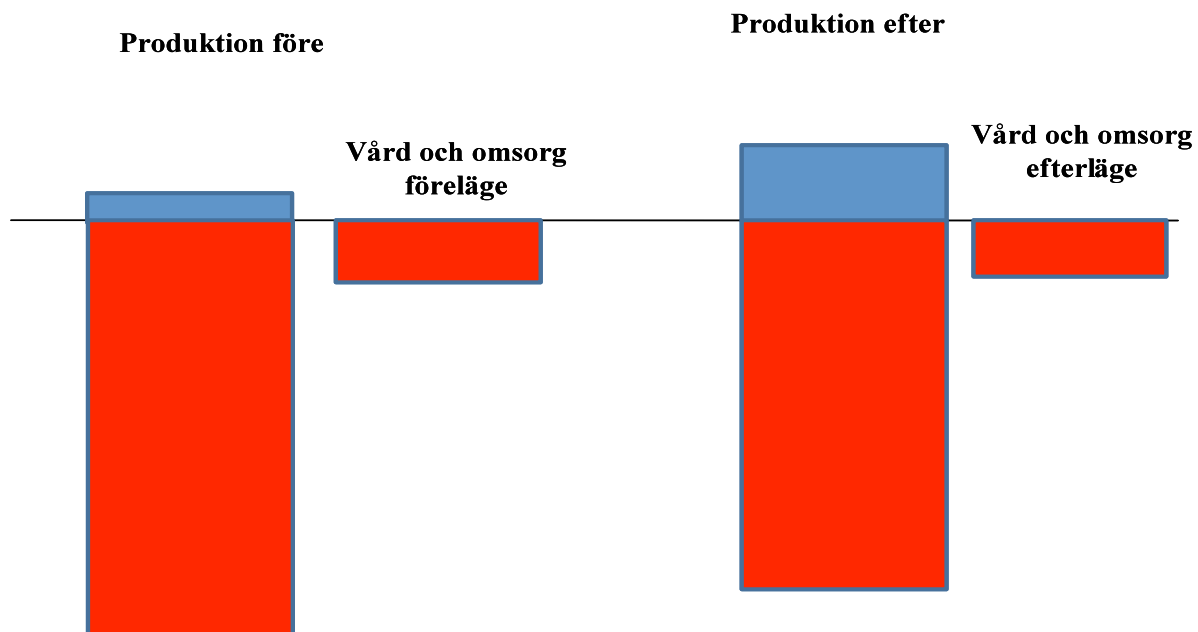
³ $93\,395/11 \text{ %} = 8\,386 \text{ kr}$

gande individerna en långsiktig potential på 22 milj. kr beräknat enligt det försiktigare antagandet. Det höga värdet är bl. a beroende på just denna individs låga ålder. Motsvarande medelvärde för alla 25 deltagare är nästan 9 milj. kr.

Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning

En fördjupad analys som åskådliggör projektets resultat mer i detalj är att beskriva hur projektets potential har utnyttjats dels genom ökad produktion dels genom förändrat behov av vård, omsorg och handläggning i efterläget jämfört med föreläget.

Staplarna till vänster i figur 1 nedan beskriver situationen i föreläget medan de till höger åskådliggör efterläget. Den totala potentialen i föreläget (11,5 milj.kr) är fördelad på möjligt produktionsutrymme (10 milj. kr) och möjlig minskad förbrukning av reala resurser (1,5 milj.kr). Dessa potentialer åskådliggörs av de röda staplarna under den horisontella linjen till vänster. Den produktion som de facto förekommer i föreläget (670 000 kr) åskådliggörs i sin tur av den blå stapeln ovan linjen. Produktionsutnyttjandet motsvarar strax under sju procent i föreläget och 20 procent i efterläget.

Figur 1. Projektets potential fördelad på produktion och real resursförbrukning i före- respektive efterläge. Potentialen åskådliggörs av de röda staplarna under strecket medan faktisk produktion är de blåmarkerade staplarna över strecket.

Genom att flera av deltagare kommit in i arbete efter avslutat projekt har en viss del av den totala potentialen kunnat tillgodogöras, närmare bestämt 11 procent. I kronor motsvaras det av 1,28 milj. kr, fördelat på 1,14 milj. kr på ökad produktion och 140 000 kr på minskat behov av vård, omsorg och handläggning. Uttryckt i procent motsvarar det att 11 procent av produktionspotentialen utnyttjats medan den reala resursförbrukningen i form av vård, omsorg mm. minskat med 9 procent i efterläget. Detta resultat åskådliggörs av staplarna till höger om den streckade linjen.

Idealläget, dvs. när hela potentialen är återskapad, innebär att hela den blå ”produktionsstapeln” befinner sig ovanför linjen i kombination med att ”vård- och omsorgsstapeln” är lika med noll.

Intäkter

I tabell 3 redovisar vi en sammanställning över de intäkter projektet genererat på kort och lång sikt för samhället som helhet samt för alla berörda sektorer i samhället; dvs. stad, landsting, staten, individen/hushållet samt försäkringsgivarna. Dessutom särredovisas intäkterna för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrig stat⁴, dvs. de delsektorer som tillsammans utgör staten totalt.

De prognostiserade intäkterna på lång sikt redovisas för samhället som helhet samt för vissa sektorer i samhället; stad, region och staten. Även för Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan särredovisas långsiktiga intäkter. Anledningen till att intäkterna på lång sikt inte redovisas för övrig stat, individ/hushåll och försäkringsgivarna är att dessa uppgifter inte är så relevanta i sammanhanget.

Förutom dessa uppgifter redovisas även spannen i utfallen, dvs. skillnaderna i maximi- och minimivärden på intäkterna för de olika sektorerna, såväl på kort som på lång sikt. Likaså redovisar vi medelvärden på de kortsiktiga intäkterna.

Samhället som helhet

Som framgår av tabell tre (tabeller tre till sju finns som bilaga i slutet av rapporten) beräknas den samhällsekonomiska intäkten, baserad på de 25 deltagarnas produktion och minskade resursförbrukning, på kort sikt utgöra cirka 1,3 milj. kr. Med *kort sikt* avses en 12 månaders period då vi jämför utfallet i ett efterläge med motsvarande i ett föreläge, dvs. hur situationen var för individerna innan de kom in i projektet. Intäkten är således skillnaden mellan värdet i efterläget med värdet i föreläget.

Den långsiktiga intäkten, baserad på antagandet om att den aktuella statusen i efterläget bevaras under halva tiden fram till förväntad pensionsålder⁵, utgör drygt 25 milj. kr.

Variationen i intäkt på individnivå är stor. Kortsiktigt är spridningen (skillnaden mellan bästa och sämsta utfall på individnivå) cirka 670 000 kr medan den är nästan 13,5 milj. kr på lång sikt. Största intäkten bidrar de med som kommit in i heltidsarbete utan subvention i kombination med minskat behov av offentliga tjänster som t.ex. omsorg och vård.

Staden

På kort sikt är utfallet för staden en intäkt på ca 746 000 kr. Delar vi upp den totala effekten för staden på de tre olika intäktskällor som vårt program beräknar - bistånd, skatt och real resursförbrukning - kan vi konstatera att skatteintäkterna har ökat med 160 000 kr. Den reala resursförbrukningen (huvudsakligen handläggningstid för socialtjänsten och institutionsvård) har minskat med 452 000 kr samtidigt som det ekonomiska biståndet har reducerats med 134 000 kr i efterläget jämfört med föreläget.

Sammantaget leder alltså detta till en kortsiktig intäkt på cirka 746 000 kr⁶. Staden ökar sina intäkter allra mest för de personer som minskar sitt behov av olika former av institutionsstöd. Stadens genomsnittliga intäkt per deltagare i projekt Ayande är 30 000 kr på kort sikt.

Den långsiktiga intäkten för staden är också, utifrån våra antaganden om produktivitetens status fram till deltagarnas förväntade pensionsålder, positiv och utgör cirka 14,5 milj.kr.

Ser vi på utfallet för de enskilda deltagarna varierar intäkten för staden mycket. Skillnaden mellan bästa och sämsta utfall är sålunda cirka 265 000 kr på kort sikt.

⁴ Med ”övrig stat” avses de olika skatteeffekter som påverkar staten.

⁵ Med förväntad pensionsålder avses den ålder där vi i genomsnitt går i ålderspension. F.n. är det cirka 62 år.

⁶ 452 000 + 160 000 + 134 000 = 746 000 kr

Regionen

För den landstingskommunala sektorn har kostnaderna ökat på kort sikt med 253 000 kr. Orsaken till det negativa utfallet är främst kopplat till att några av deltagarna ökat sitt vårdbehov i efterlägget. Medelvärde i ökad kostnad på kort sikt ligger på 10 000 kr per deltagare i projektet. Variationen i intäkt mellan bästa och sämsta utfall är även här stort och utgör drygt 240 000 kr.

På lång sikt ökar kostnaden för regionen med 4,5 milj. kr. Variationen mellan bästa och sämsta utfall är drygt 4,3 milj. kr.

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingens kostnader minskar på kort sikt med cirka 40 000 kr. Spridningen mellan deltagarna är stor och utgör 175 000 kr. En förklaring till denna spridning är att medan vissa personer gått från a-kassa till arbete utan lönebidrag har någon annan haft en utveckling åt motsatt håll.

Försäkringskassan

Försäkringskassans kostnader ökar på kort sikt med 243 000 kr med ett spann på 90 000 kr. Långsiktigt är kostnadsökningen cirka 4,5 milj. kr. Orsaken till det negativa utfallet är främst kopplat till att några av deltagarna gått från a-kassa till aktivitetsstöd eller aktivitetsersättning.

Övrig stat

Den totala intäkten för övrig stat på 403 000 kr på kort sikt härleds till de intäkter staten erhåller för de personer som bryter sitt utanförskap och kommer i arbete. Främsta intäktsskällor är inbetalade sociala avgifter och indirekta skatter kopplade till den ökade produktionen. Spridningen mellan bästa och sämsta utfall är 225 000 kr.

Staten totalt

I ”staten totalt” ingår de samlade effekterna för arbetsförmedlingen, försäkringskassan samt övrigt som påverkar de statliga finanserna. Totala intäkter är 200 000 kr, varav den största enskilda intäktsskällan utgörs av de skatteintäkter som är kopplade till de deltagare som kommit i arbete. Spannet mellan bästa och sämsta utfall för staten är cirka 350 000 kr. På lång sikt är statens totala intäkt beräknad till drygt 4 milj.kr.

Individerna/hushållen

De 25 deltagarnas sammanlagda disponibla inkomst har på kort sikt förbättrats med 540 000 kr. I genomsnitt innebär det en förbättring på ca 22 000 kr per deltagare.

Försäkringsgivarna

För de organisationer som tillhandahåller avtalsförsäkringar är intäkten för försäkringsgivarna på kort sikt 46 000 kr med ett spann på 25 000 kr. Upphovet till denna intäkt är att flera av deltagarna kommit i arbete efter att ha lämnat projektet.

Kostnader

Kostnaden för de 25 personer som ingår i utvärderingen har varit 2,3 milj. kr inklusive och 1,9 milj.kr exklusive indirekta skatter⁷. Utslaget per deltagare motsvarar det en kostnad, inklusive indirekta skatter, på drygt 93 000 kr. Av denna kostnad står staden, regionen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen för 25 procent vardera. Sammanställningen finns redovisad i tabell 5.

Lönsamhet

I tabell 6 redovisas en sammanställning över projektets lönsamhet för samhället som helhet samt för staden, regionen, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt staten totalt. Lönsamheten

⁷ Det samhällsekonomiska värdet/påverkan på BNP beräknas inklusive indirekta skatter.

redovisas såväl ut ett kortsiktigt, som ett medellångt och ett långsiktigt perspektiv. Dessutom redovisas, där det är relevant⁸, payoff-tiden. Payoff-tiden anger efter hur lång tid åtgärdskostnaden är ”betald” i form av ökade intäkter och/eller minskade kostnader.

Samhället som helhet

Lönsamheten för samhället som helhet beräknad som payoff-tid ger ett utfall på 22 månader, dvs. strax under två år. Detta ska tolkas som att den kostnad som projektets deltagare genererat är återbetalade till samhället (i form av ökad produktion och minskad real resursförbrukning) efter kortare tid än två år⁹.

Vad gäller den kortsiktiga lönsamheten, dvs. skillnaden mellan intäkter och kostnader under en 12-månaders period efter projektavslut jämfört med en lika lång period i föreläget, är den negativ för samhället och utgör drygt -1 milj. kr. Den medellånga lönsamheten, beräknad på en femårsperiod, är drygt fyra milj.kr medan den långsiktiga lönsamheten, beräknad på en prognos gjord fram till förväntad pensionsålder, utgör 23 milj. kr.

Skälet till det positiva utfallet på lång sikt är dels att projektkostnaden ses som en engångskostnad, dels att många av deltagarna är unga och därmed har många år kvar till pensionsåldern. Det allra viktigaste skälet är dock, givetvis, att flera deltagare kommit in i produktivt arbete i kombination med minskade behov av offentliga vård- omsorgsresurser.

Skillnaden i utfall är dock stor och varierar mellan deltagarna på kort sikt med 670 000 kr. Utslaget per deltagare är den genomsnittliga lönsamheten på fem års sikt för samhället drygt 160 000 kr.

Staden

Återbetalningstiden för staden är åtta månader. Lönsamheten är således positiv på kort sikt och utgör cirka 280 000 kr. På medellång sikt är lönsamheten 3,3 milj. kr, medan den på lång sikt är cirka 14 milj. kr. Utslaget per deltagare är den genomsnittliga lönsamheten på kort sikt för staden cirka 11 000 kr.

Regionen

Regionen har negativ lönsamhet, på kort sikt 720 000 kr. Orsaken till detta är dels att regionen är med som finansär med också att tio deltagare ökat sin konsumtion mer eller mindre i efterläget. På medellång sikt är underskottet beräknat till cirka 1,7 milj. kr.

Staten

För staten totalt inklusive de olika delsektorerna, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrig stat, är lönsamheten på lång sikt drygt 2,6 milj. kr. På kort sikt är lönsamheten dock negativ och utgör - 1,2 milj. kr. Återbetalningstiden för staten är 84 månader, dvs. motsvarande sju år.

Försäkringskassan har på såväl kort som lång sikt negativ lönsamhet, - 710 000 kr respektive cirka - fem milj. kr.

För Arbetsförmedlingen är lönsamheten negativ på kort, men positiv på lång sikt. Payoff-tiden är dock mycket lång, 141 månader, motsvarande nästan 12 år.

Diskussion

Representativitet

Genomsnittsåldern i urvalet är 23,7 år medan den är 21,25 år i ”60-gruppen”. Vad gäller könsfördelningen är andelen kvinnor i urvalet 40 procent och i den större gruppen 38 procent.

⁸ Beräkningen är enbart relevant om den kortsiktiga intäkten är positiv.

⁹ $1\,279\,000/2\,335\,000 = 22$ månader

Den tid som deltagarna befunnit sig i projekt Ayande skiljer sig inte mellan utvärderingsgruppen och ”60-gruppen”; 14,8 respektive 14,5 veckor.

Även vad gäller deltagarnas aktivitetsläge efter att de lämnat projektet, såsom redovisats i tabell 1 ovan, visar att utvärderingsgruppen inte nämnvärt skiljer sig från ”60-gruppen”.

Utifrån dessa olika, socioekonomiska och andra, data för de båda grupperna kan vi dra slutsatsen att utvärderingsgruppen med stor sannolikhet är representativ för hela projektet.

Jämförelser

De ekonomiska nyckeltal som ger bästa möjlighet till jämförelse med andra projekt är payoff-tiden och verkningsgraden. För samhället som helhet är payoff-tiden 22 månader medan verkningsgraden är elva procent. En uppdelning på kön, ålder och utbildning ger till resultat att payoff-tiden är lägre för män, de som är yngre och de som har högre utbildning.

Flertalet av de projekt som payoff.nu utvärderat under det senaste året har i genomsnitt en kortare payoff-tid än projekt Ayande. Spannet är emellertid stort med kortaste tid en månad och längst 80 månader.

Vad gäller verkningsgraden är den elva procent vilket också är lägre än för många av de andra utvärderingar som payoff.nu genomfört under det senaste året. Här är spannet mellan, som lägst, fyra procent och, som mest, 35 procent.

Uppdelningen på ålder, kön och utbildning visar att verkningsgraden är högst för de med hög utbildning, för män och för den yngre gruppen.

För staden är payoff-tiden på åtta månader lägre än genomsnittet på de utvärderingar vi gjort under senaste året. Spannet är här mellan en och 20 månader.

Att på detta underlag uttala sig om huruvida projekt Ayande är mer eller mindre lyckat än andra projekt/verksamheter är dock svårt att uttala sig om då underlaget i jämförelsematerialet än så länge är knapphändigt. Till svårigheten att tolka resultatet bidrar även att graden av komplexitet kan variera mellan målgrupperna i de olika utvärderingarna, men även urvalets representativitet samt precisionen i de individuella uppgifterna kring deltagarna.

Känslighetsanalys

Tar vi bort de två ytterlighetsvärden (bästa och sämsta utfall avseende samhällsekonomisk lönsamhet) påverkas payoff-tiden för samhället enbart marginellt. Den blir i detta fall 23 månader, medan verkningsgraden är oförändrad. Största effekten uppnås för Arbetsförmedlingen som får en betydligt kortare payoff-tid. För staden och regionen blir skillnaden i lönsamhet marginell vid känslighetsanalysen.

Slutsats

Gruppen som ingår i utvärderingen är med stor sannolikhet representativ för hela projektet.

Det som utmärker detta projekt relativt övriga genomförda utvärderingar är att:

- Återbetalningstiden för samhället är något längre än genomsnittet av andra utvärderingar, 22 månader
- Verkningsgraden på elva procent ligger i ett undre intervall, spannvidden på övriga projekt är fyra – 35 procent
  - Produktionen har ökat med elva procent medan behovet av vård, omsorg och handläggning har minskat med nio procent
- Den samhällsekonomiska kostnaden per deltagare är relativt hög, ca 93 000 kr. Detta ger ett utfall på 8 386 kr i ”kostnad per verkningsgrad”.

Till sist ett par funderingar - som alltid är relevanta att belysa och diskutera - är dels vad som skulle hänt dessa individer om de inte fått möjligheten att delta i projektet, dels vilket fortsatt stöd deltagare i projektet behöver för att behålla den positiva utvecklingen, men också för att utnyttja potentialen hos de som inte förbättrat sin situation. Denna utvärdering kan också användas för vidare diskussioner om vilka satsningar, som skall göras från finansiärernas sida för att bryta utanförskap och få fler i arbete.

Detaljerad information om utvärderingens samhällsekonomiska utfall finns att tillgå i de olika tabeller som finns redovisade i rapportens tabellbilaga.

Rapporten är sammanställd av payoff.nu

2009-05-12

Claes Malmquist
claes@payoff.nu

Sven Vikberg
sven@payoff.nu

Kontaktperson för projekt Ayande:

Mona Esmailian
mona.esmailian@hogsbo.goteborg.se

Bilagor

Presentation projekt Ayande

Samhällsekonomisk utvärdering redovisad i tabeller

Presentation av NyttoSam

Projekt Ayande

Projektnamn

Ayande

Projektägare

Ayande är ett projekt inom Samordningsförbundet Göteborg Väster och är organisatoriskt placerad inom IFO Göteborgs Stad Högsbo. Projektägare är SDF Högsbo. Samverkande myndigheter är: Försäkringskassan, Göteborgs Stad, Västra Götalandsregionen, och Arbetsförmedlingen. Chefer från de olika myndigheterna utgör tillsammans med aktivitetsansvarig och ansvarig tjänsteman styrgrupp.

Mål & Syfte

Projektets syfte är att arbeta utifrån den enskildes behov och möjligheter. Att möta och behandla unga vuxna som saknar fotfäste på arbetsmarknaden och saknar realistiskt fokus på verkligheten. Personen upplever ofta ett utanförskap, vilsenhet & har svårt för att upprätthålla myndighetskontakter. Tillsammans sätter Ayandes personal upp rimliga mål för deltagaren. Målen skall syfta till att personen skall:

- Uppnå egenförsörjning
- Uppnå bättre hälsa

Målgrupp

- Unga vuxna i åldern 18-25 år (även några platser för 26-29 åringar) boende i de västra stadsdelarna i Göteborg.
- Personerna saknar sysselsättning & målinriktning.
- Personerna har ofta en avsaknad av grund eller gymnasieskola.
- Kan ha psykisk ohälsa som ångest, depression utan svårare psykiatriska förtecken.
- Bristande sociala färdigheter. Upplevd känsla av utanförskap med en lång väg till arbete, studier etc.

Projekttid

Ayande startade i juni 2006 och öppnade för deltagare i november 2006. Ayandes projekttid är juni 2006-december 2009. Efter projekttiden ska de samverkande myndigheterna besluta om och hur Ayande ska fortsätta att drivas.

Arbetsmodell/metodik – och samverkan

Ayande modellen är flexibel och individuellt anpassad. Ayande erbjuder individuella coachsamtal & stödsamtal (av psykolog och kurator) vidare erbjuds friskvård, gruppaktiviteter och studiebesök allt efter deltagarens önskemål och förmåga. Starten på Ayande kan se olika ut för varje deltagare men målet är att deltagaren skall få alla delar tillgodosedda under tiden i Ayande, detta för att skapa en helhet i processen. Insatserna syftar till att individen skall uppnå egen långsiktig försörjning och en upplevd förbättrad hälsa. Individen ska trots myndigheternas samverkan inte

uppleva myndighetsutövningen. Det är oerhört viktigt att den enskilde känner att det är den egna viljan som styr deltagandet i Ayande.

Ayande samverkar med samtliga myndigheter (AF, FK, VGR & socialtjänsterna), UM, Mini Maria, narkomanvården etc., frivillig organisationer och anhöriga (om individen önskar). Ayande är i många fall sammankallande till nätverksmöten där individen är i centrum och där en gemensam helhetstäckande planering kring deltagaren upprättas. Modellen skapar en gemensam syn på ”vem som gör vad”. Individen bollas inte runt, utan professionella samlas kring individen. Viktiga frågor riskerar i mindre utsträckning att falla mellan stolarna och individen upplever sig ha bättre koll på sin situation.

Ayande arbetar inte med personer med pågående kriminalitet eller drogmissbruk, inte heller med personer med allvarligare psykiatriska tillstånd. Kan individen få bättre hjälp någon annanstans skall han/hon självklart hänvisas vidare till rätt insats.

Ayande erbjuder

- Livscoachning & Jobbcoachning
- Gruppaktiviteter (konversation, sysselsättningsförberedande färdighetsträning, söka jobb , film, körkortsteori)
- Praktikanskaffning
- Fysiska aktiviteter (yoga, styrketräning, simning, promenader)
- Samhällsinformation
- Kartläggning & målformulering.
- Motivationsarbete
- Psykoterapeutiska samtal med inriktning mot sysselsättning & förbättrad hälsa.

Tabellbilaga

Uppgifterna i tabellerna gäller genomgående de 25 deltagare som ingått i utvärderingen

Tabell 3. *Intäkter på kort och lång sikt för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället.*

	Kort sikt	max	min	Lång sikt
Samhället som helhet	1 279 139 kr	405 301 kr	-263 124 kr	25 381 788 kr
Staden	746 454 kr	229 112 kr	-34 684 kr	14 453 171 kr
Regionen	-252 793 kr	43 167 kr	-191 898 kr	-4 481 858 kr
Arbetsförmedlingen	39 830 kr	94 100 kr	-80 770 kr	612 035 kr
Försäkringskassan	-242 792 kr	7 703 kr	-81 396 kr	-4 517 423 kr
Övrig stat	402 554 kr	148 966 kr	-75 713 kr	
Staten totalt	199 592 kr	148 966 kr	-197 203 kr	
Individerna/hushållen	539 822 kr	160 286 kr	-28 170 kr	
Försäringsgivarna	46 064 kr	16 552 kr	-9 914 kr	

Tabell 4. *Intäkter på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för staden och lands-
ting*

	Kort sikt	max	min	medel
Staden, <u>varav</u>	746 454 kr	229 112 kr	-34 684 kr	29 858 kr
bistånd	133 900 kr	66 000 kr	-29 900 kr	5 356 kr
skatt	160 530 kr	53 225 kr	-8 503 kr	6 421 kr
omsorg och handläggning	452 024 kr	235 912 kr	-13 120 kr	18 081 kr
Regionen, <u>varav</u>	-252 793 kr	43 167 kr	-191 898 kr	-10 112 kr
skatt	73 641 kr	24 416 kr	-3 901 kr	2 946 kr
vård	-326 434 kr	41 366 kr	-202 540 kr	-13 057 kr

Tabell 5. *Kostnader för projektets genomförande uppdelat på samhället som helhet samt på berörda aktörer. Samhällets kostnader är inklusive indirekta skatter.*

		Per deltagare
Samhället som helhet	2 334 871 kr	93 395 kr
Kommunen	466 974 kr	18 679 kr
Regionen	466 974 kr	18 679 kr
Arbetsförmedlingen	466 974 kr	18 679 kr
Försäkringskassan	466 974 kr	18 679 kr

Tabell 6. Lönsamhet på kort, medellång (fem år) och lång sikt för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället.

	Kort sikt	max	min	Medellång sikt	Lång sikt	Payoff-tid
Samhället som helhet	-1 055 732 kr	311 906 kr	-356 519 kr	4 060 824 kr	23 047 000 kr	22
Staden	279 480 kr	210 433 kr	-53 363 kr	3 265 296 kr	13 986 000 kr	8
Regionen	-719 767 kr	24 488 kr	-210 577 kr	-1 730 940 kr	-4 949 000 kr	----
Arbetsförmedlingen	-427 144 kr	75 421 kr	-99 449 kr	-267 824 kr	145 000 kr	141
Försäkringskassan	-709 766 kr	-10 976 kr	-100 075 kr	-1 680 933 kr	-4 984 000 kr	----
Övrig stat	-64 420 kr	130 287 kr	-94 392 kr	1 545 795 kr	7 491 000 kr	
Staten totalt	-1 201 330 kr	92 929 kr	-253 240 kr	-402 962 kr	2 652 000 kr	84

Tabell 7. Verkningsgrad och payoff-tid uppdelat på ålder, kön och utbildning.

	Under 24 år	24 år och över	Män	Kvinnor	Gymnasium eller högre	Lägre än gymnasium
Verkningsgrad	18 %	5 %	20 %	- 6 %	23 %	5 %
Payoff-tid i månader, samhället	13	50	11	----	12	48
Payoff-tid i månader, staden	5	11	5	150	17	5
Payoff-tid i månader, regionen	39	-----	-----	-----	-----	-----
Payoff-tid i månader, staten totalt	52	162	24	-----	20	-----
Payoff-tid i månader, Arbetsförmedlingen	----	22	38	-----	18	-----
Payoff-tid i månader, Försäkringskassan	----	----	----	-----	----	-----

Vad är NyttoSam?

Modellen NyttoSam har sitt ursprung i ett annat samhällsekonomiskt verktyg, SamPop. Under år 2007 tog payoff.nu över rättigheterna till SamPop från Arbetslivsresurs. SamPop togs ursprungligen fram av Samhall Resurs för ca 10 år sedan. Därefter har modellen vidareutvecklats och uppdaterats och fått namnet NyttoSam. En del av modellen avser programvara, som kontinuerligt uppdateras m h t förändringar av skatter, ersättningar, normkostnader o s v.

Med stöd av NyttoSam genomför payoff.nu utvärderingar och analyser av projekt och verksamheter, som syftar till att minska utanförskapet i samhället och som skall leda till att individernas självförsörjningsgrad ökar. Uppdraget inbegriper utbildning riktad mot uppdragsgivaren, support under uppgiftsinsamlingen, ev. delrapporter samt en slutrapport som redovisas direkt hos kund.

Kortfattat fungerar programmet på följande sätt: genom att kartlägga en individs livs- och försörjningssituation FÖRE en åtgärdsperiod och sedan jämföra detta med motsvarande situation EFTER åtgärden beräknar NyttoSam de ekonomiska effekter som uppstått. Effekterna beräknas för såväl samhället som helhet, som för olika aktörer. De aktörer som redovisas separat i programmets standardversion är kommun/stad, landsting/region, försäkringskassa, arbetsförmedlingen, övrig stat¹⁰, staten totalt, försäkringsgivarna och individen själv.

NyttoSam ska ses som ett verktyg, som visar storleksordningen på utfallet av de vidtagna åtgärderna för samhället och respektive aktör. Utfallets precision är till stor beroende av kvaliteten på inmatade uppgifter – ju bättre underlag desto säkrare att utfallet är pålitligt.

Programmets struktur bygger på de lagar, regler och system som gäller i dagens samhälle samt ett antal antaganden och avgränsningar. Skattelagstiftningen, socialförsäkringssystemet, standardkostnader för olika offentliga tjänster, högkostnadsskydd samt regler för olika arbetsmarknadsåtgärder är några av de delar som ingår i programmet.

Trots programmets solida och matematiskt korrekta karaktär vill vi inom payoff.nu betona att alla de ekonomiska konsekvenser, som är kopplade till en individs rehabilitering är svåra att identifiera, mäta och beräkna. Särskilt komplicerat är att beräkna det ekonomiska värdet av ”mjuka” s.k. ”icke-ekonomiska” effekter, som förhöjd livskvalitet, bättre hälsa, minskat lidande m.m. Vi har därför valt att inte ta med sådana effekter i våra kalkyler. Den marginella osäkerhet som finns i programmets utfall gör att vi avrundar de beräknade värdena till jämna tusentals kronor.

Avgränsningar och antaganden

För att klara av att bygga upp matematiska modeller och formler som ligger till grund för NyttoSams beräkningar har ett antal avgränsningar, baserade på etablerad nationalekonomisk teori-bildning, gjorts. Utan dessa avgränsningar blir sambanden allt för komplexa att beräkna och tolka. Följande avgränsningar har gjorts:

- Inga undanträngningseffekter förekommer. Skapade jobb är ytterligare jobb på arbetsmarknaden
- Alla resursbesparingar kan omfördelas och användas där behov föreligger även i det korta perspektivet
- Ev. inkomstökningar för individen leder till ökad konsumtion, inget sparande förekommer
- Enbart ekonomiska effekter ingår i analysen. Eventuella ”icke-ekonomiska” effekter på livskvalitet och välbefinnande ingår inte
- De ekonomiska effekter som ingår gäller bara den specifika individen. Eventuella indirekta effekter som uppkommer för familj och omgivning ingår inte

---

¹⁰ Skatter, arbetsgivaravgifter mm.

- Programmet förutsätter att allt som produceras av de personer som arbetar/kommer i arbete är efterfrågat på marknaden.
- Den intäkt som staten har i form av moms och indirekta skatter bygger på den produktion som individen åstadkommer och inte den konsumtion som han/hon kan orsaka
- Programmet förutsätter att utbetalade lönebidrag alltid är anpassade till individens produktivitet, innebärande att arbetsgivaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med lönebidrag
- Lönebidraget står i omvänd relation till individens produktivitet